

'Ik ben een wandelende tegenstelling'

Schrijver Marcel Proust beantwoordde ze ooit in een vriendenboekje, nu geeft *De Morgen* er een eigenzinnige draai aan. Zeventwintig directe vragen, evenveel openhartige antwoorden.

Deze week: schrijver en Frankrijk-kenner Bart Van Loo (46). Wie is hij in het diepst van zijn gedachten?

TEKST ANN JOORIS EN FERNAND VAN DAMME
BEELD STEFAN TEMMERMAN

1. Hoe oud voelt u zich?

"Ik voel me geestelijk even oud als toen ik mijn thesis maakte aan de universiteit. Eerste, tweede licentie. Ik was jong, gezond en mocht de hele tijd met boeken bezig zijn. Heerlijk vond ik dat. Toen droomde ik; stel je voor dat ik hiervan zou kunnen leven. Wat natuurlijk onrealistisch was. Ik ben gaan lesgeven, in het technisch onderwijs. Vergelijk het met een parachutesprong van mijn lichaam: een intellectuele vrijheid naar het dagelijkse leven van centen verdienen en voor een klas staan die niet op mij zat te wachten.

"Na acht jaar alles uit de kast gehaald te hebben, ben ik tegendeel gezeten van mijn lichaam aangepoet. Ik had een totale inzinking. Een jaar heb ik thuis gezeten. Ik was ziek, ik had pijn die niet verklaard konden worden, ik was angstig. Als ik er nu over spreek, voel ik opnieuw die pijn, heel naar. Uiteindelijk ben ik nooit meer teruggekeerd. Ik heb mijn vaste benoeming opgegeven en heb geprobeerd mijn droom te realiseren: leven van mijn pen en mijn stem. Dat is wat ik nog altijd doe. En wat mij weer jong maakt."

2. Is het leven voor u een

"In zekere zin ben ik die lichamelijke en geestelijke miserie dankbaar. Ik prijs me gelukkig dat ik de kracht gehad heb om een vaste job op te geven. Mijn mentale en fysieke knak heeft me juist de ballen gegeven om te zeggen: dit ga ik doen. Maar ik was wel wezen: leven van mijn pen, de kans op slagen is klein. Het was jaren zoeken, werken, puzzelen. Lange tijd met bescheiden middelen. Maar ik zie het leven wel als een cadeau. Door die miserie heb ik het durven ontbreken en opendoen."

3. Wat is uw passie?

"Het is ik dus. Of om het met de woorden van Balzac te zeggen, een citaat dat ook vooraan in mijn boek *Paris retour* staat: 'De mens is pas echt een mens te noemen als hij een of andere hartstocht heeft. Een mens zonder hartstocht, zonder passie, is een wanstaltig wezen, een embryonale engel aan wie geen vleugels zijn gegroeid.' Ja, dat leek me het enige ware leven. Wat ik wel geleerd heb, is dat je je vleugels ook kunt verschrijven. Met je passie moet je oppassen. Je hele leven moet geen opwindend filmscenario zijn. Een zekere vorm van routine, rust en alledaagheid is heilzaam, om er dan op andere momenten volop voor te gaan."

4. Wat vindt u een kenmerkende eigenschap van uzelf?

"La curiosité, de nieuwsgierigheid. Er borrelt onstuitbare nieuwsgierigheid in me op, anders werk je geen drie, vier jaar aan een boek zoals *De Bourgeois*. Hoe krijg je uitgelegd dat je zo lang gaat werken aan iets waarvan je niet weet of het iets wordt? 'Ik wilde uitzoeken: wat is ons oververhaaf? De mensen rondom mij zelden.' Bart, waar ben je nu mee bezig? Je boeken worden alleen maar stofziger.' (lacht) Maar toen ik ontdekte dat de Nederlanden een Bourgondische uitvinding bleken te zijn, werd ik alleen maar nieuwsgieriger. Vanuit een soort verwondering viel ik als een Obelis in de toverdrank.



van ons verleden. Maar het werd al gauw een pudding die overkookte. Jan Van Eyck, De Vlaamse Prinsessen, de Franse kerken, Engeland, het feodale stelsel, De Honderdjarige Oorlog, Jeanne d'Arc, er leek maar geen einde aan te komen. "Het moeilijkste was er een eigen structuur aan te geven. Maar eenmaal ik die had, kwamen de juiste vragen. Vragen van een benjamine, waar zelfs specialisten vaak moeite mee hebben, zoals: wat aten ze toen op een trouwfeest? Hoe aten ze? Wat waren de speelspeels van zo'n riddersoort? Waar loegende Filips De Goede in 1430 in Mechelen?"

"Mijn nieuwsgierigheid geeft mij de kracht om vervolgens die kleurrijke details met het universeel historische te verbinden. Om er een 'grande petite histoire' van te maken, om Balzac nog eens te citeren."

5. Wat is uw zwakte?

"Mijn orgelsid. Ik kan niet wachten. Maar ik kan wel drie, vier jaar met één ding bezig zijn. Dat is de ambivalentie in mij, ik ben een wandelende tegenstelling. Zie dat boek van 600 bladzijden daar nu liggen. Als je bedenkt dat ik elke letter getikt heb, en veel meer dan dat, want ik heb nog zo veel geschrapt: dat is gewoon crazy. En toch doe ik het elke dag naar mijn bureau, die trappes op. Ook al voelde ik dat het interessant genoeg was om vol te houden, toch heb ik zeker drie, vier, vijf keer geacht: ik stop ermee."

6. Welke geluksscore geeft u zichzelf?

"Hoe kun je het leven, dat zo onvatbaar is, in een cijfer vangen? In mijn werkklamer hangt een citaat van Sofokles. 'C'est une vérité admise, depuis bien longtemps, chez les hommes qu'on ne peut sauver pour aucun mortel avant qu'il soit mort, si la vie lui fut ou deulle ou cruelle.' Het is dus 'een waarheid die we allemaal sinds lang aanmerken', hoewel ik daar nooit in die zin over had nagedacht, dus voor mij was het een nieuwswaardig, dat men van geen enkele sterveling kan weten, voor hij dood is, of zijn leven dan wel zacht of wreed was. "Dat is zo'n bevrijdend maar tegelijk schrikwekkend citaat. Zie dat een fantastisch leven gehad hebben, en op het einde van de rit verlies je je het meest dierbare is. Jezelf een cijfer geven is het ongeluk over je afroepen."

7. Hoe was de band met uw ouders?

"Ik kom uit een eenvoudige, absoluut niet intellectuele maar heel warm gezin, en ik denk dat dat de essentie is. Mijn moeder huisvrouw, mijn vader hovenier. Onze leefwijze was redelijk beperkt, tot het dorp en net daarbuiten, maar dat was zelf allemaal geen rol: het is de liefde en warmte die telt. Er ontvoerd mijn zelf zijn voor de kinderen, met een meezorgen."

"Ik herinner mij nog toen ik op Erasmus gingen in Caen in Normandië. Mijn ouders brachten me met de auto, mijn fiets op het dak. Boeken gesmeerd, met een thermos koffie. Voor hen was dat heel zelfde als vandaag met de auto naar Moskou rijden. Een waanzinnige tocht. Omdat ik aanvoelde dat die hele onderneming voor hen toch wel bijzonder was, heb ik hen een kaartje geschreven dat zo op de terugweg moesten lezen. Er stond iets van 'ik weet het niet meer letterlijk, ik ben een beetje ontroerd als ik het nu zeg.' Als ik later een even goede ouder als jullie wil zijn, zal ik potverdiende hard mijn best moeten doen.' Daar is het mee samengevat, denk ik."

8. Welke kleine gebeurtenis kan u bijmaken?

"Mijn vrouw en ik, wij waren laboerders, maar uiteindelijk is toch nog dat godsgeschenk uit de hemel gevallen: onze dochter! Ik ben heel blij dat ik vijf jaar geleden papa ben geworden. En ik vind het elke dag opnieuw spannend en plezierant om te zien hoe ze opgroeit en hoe goed tweetalig ze al is. Onlangs in een museum in Dijen zei ze plots bij een porcelijn: 'Kijk papa, Filips de Goede!' Dat is toch geweldig! En nu ze weet dat het Filips de Goede is die op de cover van mijn boek staat, zegt ze: om mij te plagen: 'Kijk papa, Filips de Stoute!' (klapt lachend in de handen) Ah, heerlijk toch!"

9. Waar hebt u spijt van?

"Dat ik geen Latijn-Grieks heb gedaan in het middelbaar. Later heb ik tijdens mijn studie Romeanse filologie wel in sneltreemaat Latijn gestudeerd. En ik kreeg vier maanden om een half woordboek en alle naamvalen vanbuiten te leren. Ik kwam, ik zag en ik verloor. Maar heel diep zit het Latijn helaas niet. En Grieks, ja, de bakermat... Wie weet welke mogelijkheden dat had gegeven?"

10. Wat is uw grootste angst?

"Dat is heel eenvoudig: dat de mensen die ik graag zie iets overkomen. Bovendien op die lijst staat onze dochter."

11. Wanneer hebt u het laatzit gehaald?

"Bij de geboorte van mijn dochter, samen met mijn vrouw. Een zalige stortvloed. Ik moet zeggen dat met de jaren de tranen makkelijker komen. Mijn vrouw moet er altijd om lachen. Ik bevestigde vroeger dat ik een jongen was en niet hulkte. Bon, dat valt goed mee. Ik kan heel ontroerd zijn tijdens een concert of als ik een verhaal uit mijn jeugd vertel. Dan rilt er een traan uit mijn linker ooghoek."

12. Wanneer bent u ooit door het lint gegaan?

"Toen mijn vrouw, toen nog mijn lief, aan tafel het einde van *De drie musketiers* verklapte. Wij zijn allebei enorme fans van Alexandre Dumas, maar ik was nooit verder dan *Vingt ans après* gemaakt, terwijl zij de hele trilogie tussen haar 15de en 20ste elk jaar herlezen had. Toen ze verklapte dat Porthos zou doorgaan, ben ik begonnen roepen. Ze heeft nu nog regelmatig hoe belachelijk buitensporig mijn reactie was."

13. Welk boek zou u iedereen aanraden?

"Haar is een deugd van Gustave Flaubert. Ik zou honderd boeken kunnen citeren, maar dit zijn drie: *De fragmentarische kunst* leest altijd en overal. *Hoe hij schrijft over zijn moeder*, over de liefde, over vrienden, en over het schrijven zelf, rondt uit geweldig. Ze wilt de hele tijd citaten overschrijven. Bovendien kan Flaubert alertheidstoppers mopperen. Hij is de genialeste zagevent uit de literatuur. Heerlijk."

14. Hebt u ooit een religieuze ervaring gehad?

"De ervaring van een Blaise Pascal of een Paul Claudel, die een teken van God ontvingen, neen, die heb ik nooit gehad, maar ik ben geen complete atheïst zoals velen van mijn tijdgenoten. Ik ben geen kerkganger of zo, maar ik voel me wel nog altijd aangetrokken tot het mysterie, de traditie, de rituelen van het geloof. Af en toe trek ik mij terug in een klooster om te schrijven. En dan ga ik naar de vespers om te luisteren en wat mee te prevelen. De eerste keer toen een pater opstond om uit het dodenboek de namen voor te lezen van alle paters die de afgelopen zeshonderd jaar op drie dag gestorven waren, wist ik niet wat ik hoorde. 'Martius Van den Broeck, 1603. Paris De Graeve, 1619.' Wow, fantastisch!"

"Als je daarna door de lange gang loopt naar de schilderijen van alle abten hangen, lijken hun ogen je wel te volgen. Dan begin ik mij af te vragen: zouden die twee elkaar nog gekend hebben? Waren ze vol nood. Bar, ik hoop dat je dit kunt aanmerken, begon hij, maar ik was hem zo dankbaar iemand die dat voor jou doet, dat is ontbatabaar."

15. Hoe voelt u zich in uw lichaam?

"O, mijn lichaam. Vroeger vond ik het spijtig dat ik

'Met passie moet je oppassen. Je hele leven moet geen opwindend filmscenario zijn. Een zekere vorm van routine, rust en alledaagheid is heilzaam'

BIO

- geboren op 1 februari 1973, in Herentals
- schrijver en conferencier
- studeerde Romeanse filologie (UA)
- was leraar Frans en schreef o.m. voor *franc*
- sinds 2006 fulltime schrijver: debuut *Paris retour*
- dook in de media op als Frankrijk-kenner, te gast in *De laatste show* en *De wereld draait door*
- Boeken (o.m.): *O vermijoenen spleet* Seks, erotiek en literatuur (2010), *Chanson* (2011), gevolgd door het programma *God in Frankrijk*, een radioreeks, cd en theatershow), *Napoleon* (2014)
- bracht dit jaar de bestseller *De Bourgondiers* uit
- getrouwd met een Française, ze hebben één dochter

niet groter was, maar meer ook niet. Verder ben ik de 45 voorbij en ik doot, vertalen ik zou graag eindigen de *Chou farcis* en de Griekse balletjes in citroenbouillon van mijn vrouw, maar beginnen zou ik met de tomatensop met balletjes van mijn moeder.

Procaals mijn halve leven over mijn tong vloeiden glijden. Vergeeft van een Chateau Rayas van een goed jaar, wellicht de beste Chateau-neuf-du-Pape die er is, en een meursault Les Meix Chavaux van Frankrijk, dus 'a eten en drinken op zich."

16. Wat vindt u erotisch?

"Behalve de clichés van bepaalde fysieke vrouwelijke kenmerken, een elegant ontwikkelde gevoel voor humor en gevatheid. Bijvoorbeeld in de supermarkt. Ze komt telkens bij dezelfde cassière, en die kijkt haar met een naam op, weet ik veel, Katia Vanderperre. Ze bent goedgezind en zegt: 'Dag juffrouw Vanderperre, hebt u een aangename dag van vandaag?' Ze schrijft op, neemt mijn kortingskaart en antwoordt: 'Meneer Van Loo, het is een uitstekende dag!' Wel, dat vind ik heel aantrekkelijk."

17. U belandt in de evangenis, wat zou die reden kunnen zijn?

"Dit vind ik echt een oninteressante vraag, omdat hier allesbehalve subtiel gevist wordt naar de gitzware dimensie van je persoonlijkheid. Ik heb geen zin om iets te verzinzen."

18. Wat is uw goorste fantasie?

"Het is mijn Jonnikes-hoofd al eens goed bekeken? Denk je echt dat ik goer fantasie heb? Uiteraard heb ik fantasma's, maar god, die zijn van zo'n eenvoud dat het weinig zin heeft om er deze pagina's mee te besproeien. Tijdens het schrijven van *O vermijoenen spleet*, over pornografie en erotiek, mijn meest verkochte boek trouwers, dacht ik weleens: het toppunt van goorheid moet zijn als je Markies de Sade leest met een gevoel van herkenning. Zeker bij *La nouvelle Justine* (1799, red.), dat is zo overloosf ook en grof dat het welkalgewoont, al vind ik dat nog heel zacht uitgedrukt. Bij zoets hart ik af. Maar ik heb doorgelezen, ja, ik kon niet anders. Iemand moest het doen. (lacht)"

19. Bent u een goede vriend?

"denk na! Toen ik twintig was, heeft mijn beste maat zich totaal onverwacht van het leven beroofd. Die eerste grote kennismaking met de dood kwam binnen als een hokkij. We woonden samen in een soort van woongroep, allemaal studenten in één huis. Zijn dood heeft onze vriendschap onwaarschijnlijk strakker gemaakt. We komen nog altijd samen, we hangen nog altijd hecht aan elkaar. Soms zeggen we zelfs dat onze vriendschap voor een stuk gevormd is door wat er toen gebeurd is. 'Ik heb niet veel echte goede vrienden, maar ik sta er wel op om hen op gezette tijden te zien. Een van hen is Kris Lauwers, die nu in Wenen woont. Een uitstekend vertaler en ook mijn eerste leer. Toen ik hem de vijfzig bladzijden had laten lezen kwam ik de eerste duizend jaar van mijn boek vertel, stonden ze vol nood. Bar, ik hoop dat je dit kunt aanmerken, begon hij, maar ik was hem zo dankbaar iemand die dat voor jou doet, dat is ontbatabaar."

20. Hoe definiert u liefde?

"Se sentir à l'aise. Je ontspannen voelen, op je gemak, helemaal thuis en veilig. Dat klinkt heel saai, hé, maar het is wel het geheim van een lange liefde, denk ik."

21. Hoe hebt u uw eerste liefde?

"Als een onmogelijke liefde. Hoe kun je nu de huilt van je jeugd wijden aan een onmogelijke liefde waar niets van komt? Wat een tragische misvatting! Ze hadden me echt wel een keer deltig mogen uitleggen dat de aartheid niet werkt. Het was bijna een religieuze manier van liefhebben. Zo heb ik natuurlijk wel wat charmant gekifflou gemist. Ik was te serieus."

22. Hoe zou u willen sterven?

"Zo laat mogelijk. Ik wil nog zo veel leven. Ik heb maar één echte streegleng, en de luit: ik wil na mijn ouders sterven en voor mijn dochter. Volia. Zoals het hoort. "Wat ik zou wensen als laatste avondmaal? Iets in de trant van Lodewijk XVI, voor hij onthoofd werd. (cheert plechtig uit zijn boek 'Napoleon') Die varenskotletten, zeven kippentlets, een fles witte

wijn, vier dikke stukken spek vergezeld hem naar het schavot'. (lacht) Laat ik dat even naar mijn leven, en ik doot, vertalen ik zou graag eindigen de *Chou farcis* en de Griekse balletjes in citroenbouillon van mijn vrouw, maar beginnen zou ik met de tomatensop met balletjes van mijn moeder. Procaals mijn halve leven over mijn tong vloeiden glijden. Vergeeft van een Chateau Rayas van een goed jaar, wellicht de beste Chateau-neuf-du-Pape die er is, en een meursault Les Meix Chavaux van Frankrijk, dus 'a eten en drinken op zich."

23. Wat zou u nog willen doen voor het te laat is?

"De tijd nemen om op gezette tijden onze ouders te zien. En de herinneringen en verhalen van mijn ouders opnemen, om ze later te kunnen doorgeven, minstens aan mijn dochter. "Ik heb ook nog twee, drie boeken in mijn hoofd. Tussendoor ben ik nu bezig met iets leuks, iets wat wellicht niemand van mij zal verwachten. Eerst was het gewoon spelerei om te beklomen van het titanwerk van *De Bourgondiers*, maar nu begint het toch een eigen leven te leiden. "Anderszins, van mijn hartogen ben ik nu niet af. Er volgen nog opbrengden, een theaterturneement en tentoonstellingen. *Je ne suis pas sorti de l'auberge*, zoals ze in het Frans zeggen. (lacht)"

24. Waarover bent u de laatste tijd anders gaan nadenken?

"Over de polarisering tussen links en rechts. Dat is iets wat mijn verstand te boven gaat. Afgaande op wat ik denk en voel en doe, zou je mij eerder aan de linkerzijde van het spectrum kunnen situeren, maar soms heb ik ook wel eens een mening die je mischien veelver rechter kunt noemen. Maar macht ik die uitspreken, dan krijg ik de hele linke kerker over mij heen. Andersom idem. Ik vind het zo spijtig dat de linker- en rechterzijde elkaar zo diaboliseren dat geen enkele vorm van gesprek meer mogelijk is. "Ik begrijp ook niet waarom die politici van 's ochtend tot 's avonds worden opgevoerd in de media, om telkens weer de vierkante millimeter van het eigen gelijk te verdedigen. Ach, ik luister niet meer. Ik draai naar links en gaaf me over aan klassieke muziek."

"Maar een politicus die ineens aan tafel zegt: 'Wat u daar poneert, mijn tegenstrever, vind ik eigenlijk wel interessant. Ik wil daarover nadenken', dat zou ik wel verheft vinden."

25. Is de mensheid op de goede of de slechte weg?

"Ik weet dat ik daar vanop mijn vierkante centimeter niets zinnigs of kan zeggen."

26. Welke gebeurtenis uit uw leven zou een goed filmscenario opleveren?

"Toen we deze zomer in Noordwegen waren, zochten we een wandeling 'om drie benen los te gooien'. Niet al te moeilijk, omdat onze dochter nog maar vijf en vijf alweer geen atletische hoogvliegers zijn en bovendien hoogtevrees hebben. Maar die Noren hebben duidelijk een andere visie op wat een eenvoudige wandeling is. Telkens als we dachten 'nu eindigt het', kwamen er een nieuwe top in zicht, steil omhoog. Nu, in een stappen kwamen we eindelijk op het hoogste punt. Mijn vrouw riep: 'Wat een zalig uitzicht! Hier gaan we kunnen genieten.' Maar ik viel plat op de grond van de schrik. Geen seconde wilde ik daar nog blijven. We zijn dus linea recta teruggekeerd."

"Tijdens de afdaling kreeg ik plotseling telefoon. Het was Flammarion (*gerenommeerde Franse uitgeverij*). Ze zeiden dat ze mijn boek zouden uitgeven in het Frans. Ongelooflijk! En toen werd alles ineens zo schoon. En plat. (lacht)"

27. Wat is de titel van uw biografie?

"Als mijn vrouw de titel zou mogen verzinzen, zou er waarschijnlijk staan: 'On peut vivre partout'. Dat is een beetje stopdoelbedi. Ik heb ooit in een interview gezegd dat ik geleerd heb dat ik overal kan leven, aangezien ik geboren ben in de Kempen, lang in Antwerpen gewoond heb en ten slotte in West-Vlaanderen ben beland. Voor de gemiddelde Vlaming is dat een onwaarschijnlijk scenario. Van de Kempen naar het verre West-Vlaanderen! Toen mijn Franse vrouw dat las, schoot ze in de klus: 'Zo'n jeugd Vlaamse wie, die zijde om die honderd kilometer opgeschoven?' Dat vind ik wel grappig. "Mijn dochter zou wellicht (*met horrorstem*) 'Het ketelmonster' kiezen. En mijn petekind, dat in Wenen woont, de dochter van mijn vriend Kris, zou zeggen: 'Bla bla bla'. Want naar het schijnt kan ik nogal babbelien. (lacht)"